

Verborgen mensenhandel

Ernst Coppejans

Op dit moment zijn veertig miljoen mensen op de wereld slachtoffer van mensenhandel. Mensenhandel vindt niet alleen ver van ons bed plaats, maar ook in Nederland. Soms zelfs om de hoek, zo ontdekte Ernst Coppejans. Als fotograaf reisde hij de hele wereld over om mensen te fotograferen die onrecht zijn aangedaan, zonder te weten wat zich vlak onder zijn neus afspeelde. "Ik was geschokt toen ik hoorde van mensenhandel in Nederland. Mijn volgende gedachte was: als ik het niet weet, zijn er vast veel meer mensen die er niets van weten."

door Diana Bokje







Ernst Coppejans brak in 2014 definitief door met zijn serie *Dans le milieu* waarin hij homoseksuele Senegalezen portretteerde. Homoseksualiteit is strafbaar in Senegal. Wie uit de kast komt, riskeert een gevangenisstraf van tien jaar en een totaal sociaal isolement. Het lukte Coppejans om hen zover te krijgen hun maskers af te doen en hun ware identiteit te tonen. “Het is verbaazingwekkend dat het lukte, want ze zijn gewend hun identiteit te verbergen. Daarnaast zijn ze heel erg trots op wie ze zijn en dat ze het zelf redden in het leven. Voor de camera konden ze dat eindelijk laten zien. Dat vind ik heel mooi. De mensen die ik fotografeer hebben vaak geen keuze in het leven. Wat mij boeit is de manier hoe mensen omgaan met hun situatie. Wanneer je niet het geluk hebt op te groeien in een land waar je jezelf mag zijn, welke keuzes maak je dan? Hoe is het om jezelf altijd te moeten verstoppen, altijd te moeten liegen over wie je bent.” Coppejans gebruikt zijn stem in zijn fotografie om op te komen voor de onderdrukten in de samenleving. Met *Dans le milieu* bereikte hij een groot publiek. En hij won de Zilveren Camera, wat de deuren opende om een serie te maken over mensenhandel in Nederland: *Sold*.

Anoniem in beeld

Coppejans kreeg als enige fotograaf toestemming om in opvangcentra voor slachtoffers van mensenhandel te fotograferen. Er gold één voorwaarde: de personen moesten absoluut anoniem in beeld komen. Een behoorlijke uitdaging, zeker voor een fotograaf die geen slachtofferschap, maar kracht en identiteit wil tonen. “Ik had een lijst gemaakt met ideeën hoe mensen anoniem te fotograferen. Dat werkt voor geen meter natuurlijk. Die mensen zijn gevlucht. Ze hebben bijna niets. Naast de portretten wilde ik graag stills maken van de kamers, maar er is niets. Ze hebben vaak niet meer dan de kleren die ze aan hebben en geen andere spullen. Ik wilde er ook geen dingen bijhalen die niet van hun waren, alleen om ze anoniem te kunnen portretteren.”

“Van tevoren wist ik nooit wat me te wachten stond. Of er wel iemand was om te fotograferen, onder welke omstandigheden of hoe de kamers er uit zagen. Je doet het met wat er is. Die uitdaging vind ik leuk en past ook bij mijn werkwijze bij *Het Parool* en *de Volkskrant*. Bij andere projecten bedenk ik van tevoren een compleet plan hoe ik alles wil fotograferen. Ik heb mezelf voor het eerst de vrijheid gegeven om met verschillende lichtsituaties te werken, met bestaand licht en met lampen. Omdat er al zoveel beperkingen waren.”

Kimono

Bijzonder aan de werkwijze van Coppejans is dat hij de betrokkenen betreft bij het fotografische proces. Bij *Sold* vroeg hij de geportretteerden zelf met ideeën te komen hoe ze gefotografeerd wilden worden. “Om anoniem te blijven bedenken veel mensen om bij het raam te gaan staan bij een gordijn die het hoofd bedekt, maar gelukkig waren er veel verschillende ideeën. Zodra

ik binnenkwam scande ik de omgeving op mooie achtergronden, eventuele andere kleding of bruikbare materialen. Ik was heel gelukkig over de streep en kleur van de gordijnen die exact paste bij de jurk die iemand aanhad. En over het groene linoleum waarop een vrouw gebogen zit als in een bootje op de zee waarmee ze ooit naar Nederland kwam. Soms gebruikte ik helemaal geen achtergrond. Zoals op de foto waarbij we een spreid om een Afrikaanse vrouw wikkelden als een traditionele Afrikaanse jurk.”

Dat niet alleen vrouwen maar ook mannen in Nederland het slachtoffer van mensenhandel zijn, laat de fotograaf ook zien. Een mannenopvang in een bosrijk gebied doet denken aan een bungalowpark uit de jaren '80. Het door de bomen gefilterde licht werpt een groenachtig licht naar binnen en zorgt voor een bijzondere sfeer. Een van de foto's toont een Marokkaans meisje in kimono, een beeld dat geïnspireerd is op de kimonoserie van Breitner. Hoewel het beeld redelijk bloot is, toont het vooral een krachtige zelfbewuste vrouw. Kwetsbaar door de manier waarop haar hoofd is weggedraaid, haar voeten gebogen. “Een beetje bloot mag best, uiteindelijk is dat ook waar het over gaat. Ik heb er niet om gevraagd. Als ze me het geven, kan ik het gebruiken. Er is al weinig en dan wil ik wel dat zij zich goed voelen bij de houdingen die zij hebben gekozen. Door me open te stellen voor wie ze zijn, kreeg ik de mens achter het slachtoffer te zien.”

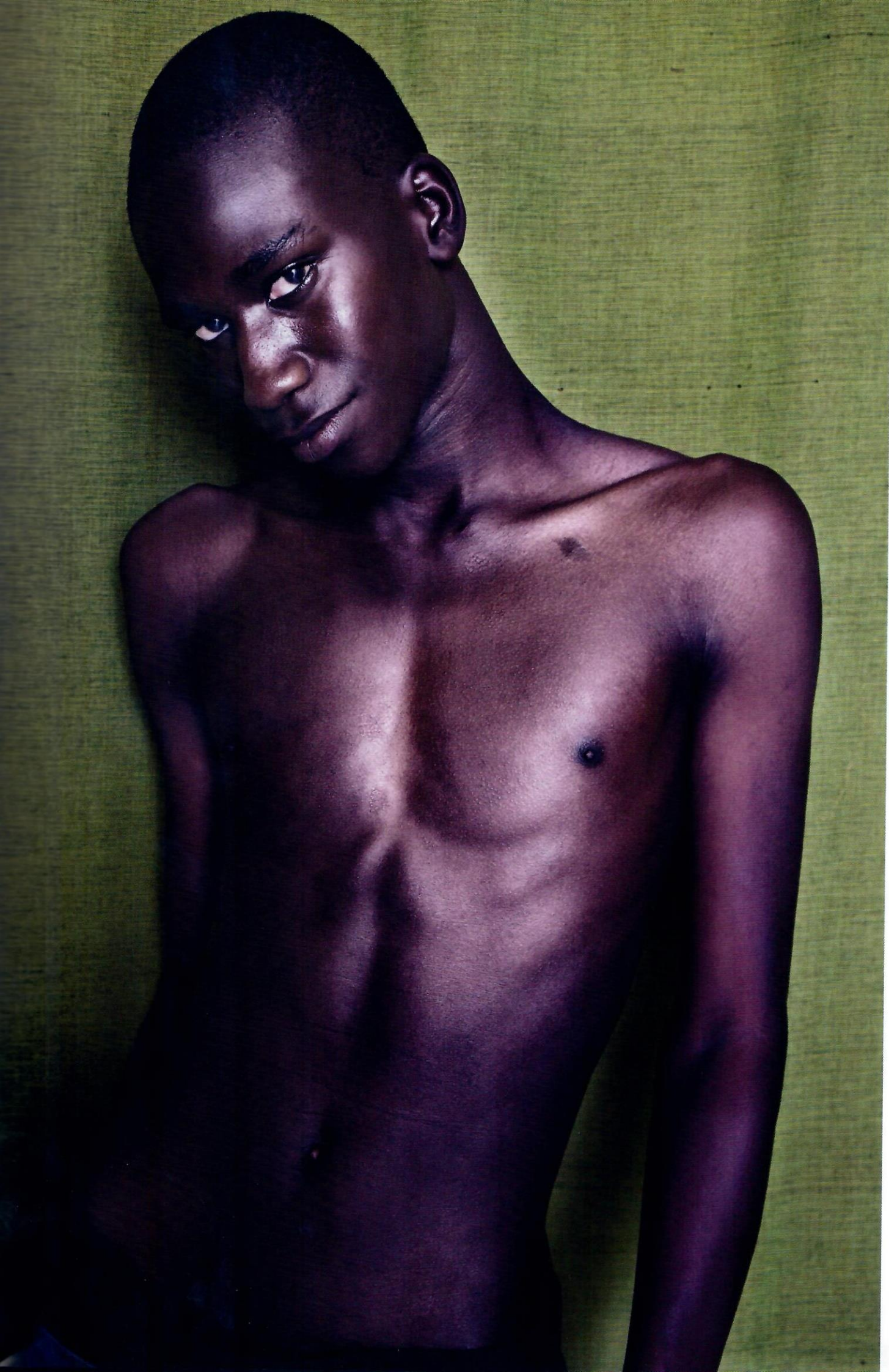
Schaamte

Eén meisje is heel bijzonder voor Ernst Coppejans omdat zij twee jaar lang werd vastgehouden op nog geen vijf minuten fietsafstand van zijn voordeur. “Het gebeurt om de hoek, en daar gaat de serie ook over. Dit meisje kwam uit Roemenië en werkte in Italië waar ze zwanger raakte van een Portugese jongen. Hij nam haar mee naar zijn moeder in Amsterdam om daar te bevallen. Kort daarna stonden er twee mannen in de kamer, die haar meenam en opsloten. Twee jaar later zit ze met haar dochtertje van twee in de opvang. Veel van hen hebben kinderen, vaak ook in hun thuisland. Ze willen dolgraag terug naar hun familie, maar de allesoverheersende schaamte weerhoudt ze. Hun levens zijn kapot gemaakt. Ik wilde ze niet fotograferen als slachtoffer. Ze zijn natuurlijk wel slachtoffer, maar dat definieert ze niet. De opvang is een rustmoment in hun leven, waar iets voor en iets na komt. Ze hebben nog geen idee hoe ze verder moeten.”

“Ik wilde ze ook graag fotograferen als ze uit de opvang waren, maar de meesten waren niet meer te traceren. Veel van hen krijgen geen verblijfsvergunning en moeten terug naar hun eigen land. Vaak verdwijnen ze opnieuw in de anonimiteit uit angst voor Oost-Europese smokkelaarsbendes. Die weten vaak precies wie hun familie is en kunnen ze daarmee onder druk zetten.”

“Ik heb voor mezelf een vorm gevonden om mijn gevoel te parkeren en mijn werk te doen. Dat lukt niet altijd. Sowieso moet ik de avond daarna vooral niks meer doen, wat Netflixen op de bank met het verstand op nul. Een opvang is een gemeenschap waar gelukkig ook gelachen,

“Wanneer je niet het geluk hebt op te groeien in een land waar je jezelf mag zijn, welke keuzes maak je dan?”





© Ernst Coppejans, Lady in red (Sold)



© Ernst Coppejans, Tough (Sold)

gepraat en gedanst wordt. Niet iedereen zit daar met opgetrokken knieën de hele dag te huilen. Soms raakt iemand je net iets meer dan anderen, en dat is ook mooi. Het is voor mij een enorme verrijking dat ik ze heb mogen ontmoeten en fotograferen. Dat ze me toelieten.”

Open je ogen

De serie *Sold* leidde ertoe dat Coppejans gevraagd werd een serie te maken voor de campagne ‘Open je ogen voor mensenhandel’, georganiseerd door Open Mind en CoMensha. Anders dan in *Sold* zijn hier uitsluitend ogen te zien die het verhaal vertellen. Ogen waarin je de pijn, de argwaan en de angst om iemand te vertrouwen kunt aflezen. Schreeuwende ogen, maar monddood gemaakt door kleurige doeken die de rest van het gezicht afdekken. De voor Coppejans zo kenmerkende kleurrijke esthetische foto’s waren op 26 plaatsen in het land te zien in een grootse buitententoonstelling. De fotograaf vertelt trots dat inmiddels miljoenen mensen de campagne hebben gezien. “Het is waanzinnig om de boodschap aan zoveel mensen over te kunnen brengen. Daarom ben ik heel blij dat de serie *Sold* binnenkort tijdens het fotofes-

tival wordt geëxposeerd in de grote kerk in Naarden. Met een formaat van een bij anderhalve meter knallen de portretten er echt uit. Naast ieder portret is er ruimte voor het verhaal. Dat is heel belangrijk om te vertellen. Het fotofestival is een geweldige plek omdat ik vind dat zoveel mogelijk mensen de serie moeten zien en niet alleen fotografieliefhebbers. Juist in Nederland.”

Ernst Coppejans (1974) studeerde kunstgeschiedenis en werkte jarenlang als productontwerper. In 2009 studeerde hij af aan de Fotoacademie en won hij de Photo Academy Awards. Hierna volgden nog vele prijzen waaronder onlangs de Paul Peters Fotoprijs bij de Zilveren Camera voor zijn serie *Sold*. Zijn werk is te zien op FotoFestival Naarden. www.ernstcoppejans.com

